

Fornbod vägsamfällighetsförening

Bilaga 1: motivering

[Blanketten till Länsstyrelsen följer efter denna motivering, och även sidan ur *Vägen som kulturarv* samt bilden på Sven Ljungbergs målning *Vit väg*– de övriga bilagorna (kartbilderna) blir bäst direkt på nätet!]

I *Vägen som kulturarv* (1999 - se bilaga 2) klassas vägen från Äleklinta till Byrums Sandvik bland "vägar med högsta bevarandevärde" och "en fortsatt traditionell grusvägsskötsel för att bibehålla denna vägs särart" rekommenderas. Detta har också, sedan dess bildande 1975, varit ett riktmärke för Fornbods vägsamfällighetsförening (VSF), som förvaltar Horns kustväg mellan Alvedsjöbodas och Byrums Sandvik (se karta, bilaga 3). Vad som motiverar en omprövning av denna ståndpunkt och öppnar för en beläggning av vägen med indränkt makadam (IM), är dels starkare skäl för en beläggning, samtidigt som skälen mot en beläggning försvagats:

1. Trots ökade insatser för underhållet är vägen periodvis av dålig standard. Detta kan i och för sig accepteras av VSF då det s a s ingår i förutsättningarna för ett boende intill ett naturreservat. Men för vissa som yrkesmässigt och frekvent trafikerar vägen är detta ett problem, vilket framgår av ett brev från hemtjänsten i Borgholms kommun (bilaga 4).
2. Trots saltning av vägen upplever de som bor närmast vägen vägdammet som ett svårt problem och har t o m i något fall framtvingat långvarig medicinering mot allergi.
3. Grusvägen är synnerligen besvärlig för cyklister. En racer- eller trekking-cykel är närmast otänkbar att använda (speciellt med packning), och även för en standard-cyklist är grus och hålor mycket påfrestande (och kräver en uppmärksamhet som tar bort mycket av naturupplevelsen).
4. VSF får bidrag av Trafikverket, som i sin tur ställer bestämda krav på underhållet, t ex att grusning måste ske med granitgrus. Granitgrus tillhör inte de naturliga förutsättningarna för Horns kustväg och användningen av detta har förändrat vägens färg från i det närmast helt vit till rödbrunaktig. Detta gör att den existerande grusbeläggningen redan ändrat vägens ursprungliga karaktär (bilaga 5 – jämför med bilaga 6).
5. Vägens ändrade färg samt att den genom skrapning tenderar att växa i bredd gör att den inte längre smälter in i landskapet som förr (bredden har uppmärksammats av VSF och sedan ett år har entreprenörerna direktiv om att hålla in bredden – det bildas dock en sträng av grus på bägge sidor som inte fanns när vägen var "naturlig"). Detta framgår också av fotografiet (bilaga 5). Se även brevet från reservatsförvaltningen (bilaga 7).

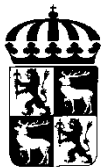
Forts. nästa sida

6. Från Äleklinta till Sandvik har kustvägen på senare år belagts. Detta kan i och för sig tas som ett skäl till att åtminstone inom Horns kungsgårds naturreservat borde vägen behållas isitt ursprungliga skick. Men strängt taget skulle "ursprungligt skick" kräva att användningen av granitgrus på Horns kustväg upphör, vilket i sin tur skulle förvärra förhållandena enligt punkterna 1-3 ovan. Och Äleklinta-Sandvik visar dock en väg som smälter in väl i landskapet utan någon uppbyggd väggkropp och med växtlighet i vägrenarna.

Det finns alltså goda skäl till att belägga Horns kustväg. VSF uppställer följande krav på beläggningsen:

- A. Beläggningsen ska läggas direkt på existerande vägbana och endast på några ställen där det brukar bildas vattensamlingar ska underlaget fyllas upp eller planas av.
- B. Beläggningsens bredd får ej vara större än 350 cm.
- C. Grus/makadam till ytbeläggningsen ska utgöras av kross från närbeläget stenbrott så att vägens färg liknar den ursprungliga.

Förutom dispens för beläggningsen av Horns kustväg, begär VSF dispens för att flytta vägbanan i sidled vid Fornbod så att den på en sträcka av ca 200 meter löper närmare den befintliga stenvallen (se satellitbild – bilaga 8). Det innebär att vägbanan flyttas ca 4 meter i sidled och att granitgruset skrapas av från den nu existerande vägbanan, varefter markvegetationen kommer att återta ytan. Orsaken till den avsedda förflyttningen är en önskan att öka marginalen till raskanterna. På den aktuella sträckan har skett upprepade ras och på två ställen tangerar raskanten vägen. VSF är allvarligt oroad, inte minst som Trafikverket ställt sig avvisande till en begäran om att begränsa fordonsvikten på sträckan. Nästa ras, vare sig det kommer om ett år eller femtio, kan förväntas sluka uppemot en vägbredd, och den avsedda förflyttningen av vägen skulle skapa en marginal utan större ingrepp i naturen.

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

Dispens/tillstånd i naturskyddade områden

Ansökan om dispens från biotopskyddet görs på särskild blankett

Sökandens namn	Tel bost.
Adress	Tel arb.
Postadress	Mobil
E-postadress	☐ Beslut och kompletteringar kan tas emot via e-post.

Typ av skyddad område:

naturreservat   nationalpark   djurskyddsområde (fågel- & sälskyddsområde)

naturminne   område som omfattas av landskapsbildsskydd   område som omfattas av strandskydd

Berörda skyddade områden:	Kommun:
---------------------------	---------

Typ av åtgärd:

När ska åtgärden utföras:

Särskilda skilda skäl:

Vid ansökan om dispens från strandskyddet ska något av nedanstående skäl anges:

- redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften
- genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen
- behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området
- behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området
- behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse

Kompletterande information:

Till anmälan **ska** bifogas:

- Noggrann detaljkarta i skala 1:5 000 – 1:10 000 med aktuella åtgärder inritade.
- Skala och norrpil
- Gärna fotografier

Ort och datum

Sökandens underskrift

Avsaknad av uppgifter kan leda till att kompletteringar måste begäras vilket förlänger handläggningstiden.

Anmälan sänds till: Länsstyrelsen i Kalmar län, 391 86 Kalmar

108. Västra kustvägen från Äleklinta till Byerum

Från Äleklinta ända upp till Ölands norra udde slingrar sig på kalkstensklinten en väg helt nära den västra kusten. Norr om Äleklinta går vägen på en hög brant klint och de vägfarande upplever en närmast hisnande känsla. Mestadels är vägen en smal grusväg med grässträng, ibland lite mer uppgrusad väg samt endast belagd inne i några samhällen. Hela vägen präglas av en storslagen utsikt över Kalmarsund och över angränsande alvarmarker. Många människor som färdas här upplever en känsla som om de befann sig vid Medelhavet. Större delen av sträckan är enskilda vägar med statsbidrag. Den känsliga naturen med alvarliknande betesmarker kring vägen gör att det här är särskilt viktigt att man inte kör vid sidan av vägbanan vilket skyltar upplyser om.

Vägen går längs den öländska Stenkusten på västra landborgen och återfinns bland annat på kartor från 1600-talet. Hela kustvägen karakteriseras av spår efter en omfattande kalkstensbrytning och vägen har därför varit av stor betydelse för transporter till utskepningshamnar. Utmed vägen finns också välbevarad sjöbodbebyggelse. Naturen präglas av klintkusten och det öppna beteslandskapet. Särskilt vid Jordhamn finns ett mycket särpräglat landskap med terrassartade betesmarker och enbuskar. Här växer bland annat fältsippa och klöverärt. Vid Jordhamn finns Ölands enda bevarade skurkvarn. Dessa vinddrivna skurkvarnar användes i början av seklet för att slipa den öländska kalkstenen. Vid vägen finns även flera gravfält och stensträngssystem från järnåldern. Söder om Horns udde finns bland annat ett 1,5 kilometer långt stråk med rösen väster om vägen. Sevärda platser utmed vägen är Äleklinta, Bruddesta fiskeläge, Jordhamn, Gillberga och Horns udde m fl.

Betande highland cattle längs västra kustvägen.

Värdeomdöme: Den kanske vackraste vägen på Öland med storslagen utsikt och flera höga natur- och kulturvärden. Den kustnära vägen hör även till de äldsta dokumenterade vägarna på ön. Högsta bevarandevärde.

Rekommenderad skötsel: En fortsatt traditionell grusvägsskötsel för att bibehålla denna vägs särart. Stor hänsyn måste tas till angränsande känsliga alvarmarker som också präglar vägkantsfloran. Fortsatt bete på alvarmarkerna bör ske för att naturvärdena ska kunna bevaras. Røjning av buskar vid behov.

”Än idag slingrar sig den urgamla färdvägen på knaggligt stråt över de slitna och skrovliga kalkstenschällarna. Man ser mödorna framför sig, de knarrande kärrorna, de magra öken och människorna, böjda av slit under stenindustrins tunga århundraden vid denna kust”

Thorsten Jansson ur ”Från Lönneberga till Långe Jan”, 1996.

BORGHOLMS KOMMUN

Enskild väg H1507, H1643
H1240, H867, H20, H1397, H1526
Slitlager: grus, (asfalt)
Längd: 32 000 meter
Blå karta: 55
Grupp A

Referenser:

Bevarandeprogram för odlingslandskapet: Borgholms kommun nr 5, 17, 19, 22, 23, 29, 30, 36, 39, 40, 42, 50, 55, 57.
Riksintresse för kulturmiljövården: Nr 29 Äleklinta-Grönslanda, 31 Sandvik-Horn.
Attrika vägkanter inom VSÖ: Område 17 Nilsson, Hj: *Bilder från en urgammal väg*. Ur Öländsk bygd 1984.
Vägar i barndomsbygd. Ur Högby socken på Öland. Borgholm 1996.

från sida 53: "Grupp A: Vägar med högsta bevarandevärde. Vägar i denna grupp utgör exempel på omistliga vägmiljöer i länet. Dessa vägar bedöms därför kräva mycket stort hänsynstagande både till själva vägen och till dess angränsande miljöer."

I egenskap av enhetschef för hemtjänsten norr, vill jag skriva till er och påtala personalens bekymmer med Horns kustväg.

Vi har ett antal vårdtagare som har ett tämligen stort vårdbehov och där vi använder Horns kustväg, för att nå dem. Den av vårdtagarna som har flest besök har 5 besök varje dygn hela veckan på årets alla dagar. Detta gör att vi göra 1825 resor om året bara till denna brukare. Naturligtvis samordnar vi många av resorna som vi har till vårdtagare efter denna väg, men det blir nog ca 2 000 resor t.o.r. varje år.

Eftersom det blir så pass många resor för personalen, så blir den bristande kvaliteten på vägen nästan ett arbetsmiljöproblem. Dessutom sliter den dåliga vägen hårt på våra bilar vilket leder till en del reparationer som tror oss kunna härleda till ett samband med den aktuella vägen. Det blir också långa körtider för oss, då det ibland endast går att hålla ca 10-15 km/h.

Enligt de rapporter som jag fått från personalen så ser problemen lite olika ut för olika tidsperioder med allt från "tvättbräda", "potthål" till en sörjig grusvälling som de jassar omkring på.

Jag förstår att det är förenat med stora kostnader för att få ordning på vägen, men ville beskriva problemen från vår horisont och samtidigt efterhöra huruvida det finns några planer från er sida att göra något åt den aktuella vägen.

Med vänliga hälsningar

Anders Pommer

Enhetschef hemtjänsten norr

anders.pommer@borgholm.se

070-339 42 68

Avdelning för Utveckling och Landsbygd
Charlotta Larsson
Tel. direkt: 010-223 85 60
Mobil: 076-790 19 86
E-post: charlotta.larsson@lansstyrelsen.se

Fornbods vägsamfällighetsförening
Att Jonas Ljunggren, Annika Bergå

Frågor angående Kustvägen, del av Fornbods vägsamfällighetsförening

Reservatsförvaltningen har under sommaren och hösten tittat närmare på de frågor ni ställt till Lännsstyrelsens reservatsförvaltning. Här kommer svar gällande de vägsnitt som ingår i naturreservatet Horns kungsgård.

Angående eventuell ändring av beläggning och sträckning av Kustvägen.

Önskar ni annan beläggning och sträckning får ni söka dispens från reservatsföreskrifterna. Enligt reservatets föreskrift A8 är det förbjudet att anlägga väg, stig, parkeringsplats eller brygga eller utföra annan liknande åtgärd. Vidare är det förbjudet att enligt föreskrift A4 att verkställa dikning, schaktning, fyllning, sprängning eller annan liknande åtgärd, underhåll av befintliga diken dock undantaget. Därför behövs en dispens sökas från Lännsstyrelsen om föreningen önskar en annan beläggning.

Blankett hittar ni på Lännsstyrelsens hemsida. Vid prövningen kommer Lännsstyrelsens vilja att framgå. Vi förvaltare får inte föregå denna prövning utan det ska vara ett samlat svar från lännsstyrelsen.

Reservatsförvaltningen har noterat att Kustvägen har genom sitt underhåll breddats, bitvis upp till någon meter. Vidare ligger vallar med grus utmed vägkanterna. Ni bör se över ert vägunderhåll så att vägens bredd hålls konstant och helst återgår till ursprunglig. Grus får föras åter in på vägbanan.

Angående rasrisk utmed Kustvägen.

Följande svar ang ansvarsfördelningen har vi fått av Trafikverket. *I detta fallet med varning för "raset" utmed "Hornsvägen" är det nog så att det är markägaren som har ett generellt ansvar mot allmänheten att varna då detta ligger en bit från vägen men detta kan säkert prövas juridiskt men det är nog min bedömning utifrån hur det ser ut skulle det däremot ske något som gör att trafikanter måste varnas för risker eller stänga av vägen ligger detta på*

vägsamfälligheten. Vägsamfälligheten har bara ansvar likt vårt inom vägområdet ofta finns detta reglerat i en förrättning hos Lantmäteriet.

Vi tolkar det som att vägsamfälligheten har ansvar för riskerna som hör till vägområdet. Länsstyrelsen ansvarar för risker kopplade till naturvårdsförvaltningen i området t ex att friluftsanordningar är säkra och i gott skick. I detta fall att staket finns och är underhållet.

Angående skyltning

Vem har skyldighet respektive behov av skyltning längs vägen?

Länsstyrelsen har fullt ansvar för informationsskyltar för naturreservatet. Innehåll, skick och placering.

När det gäller vägmärken. Detta svar har vi fått från Trafikverket: *Rent generellt är det vägsamfälligheten som ansvarar för vägmärken som är riktade till trafikanter på vägen (finns det hastighetsskyltar som har föreskrift så är det TRV som har ansvaret att dessa förnyas efter påpekande från samfälligheten). Alla vägar som uppbär statligt bidrag ska efterleva de krav vi har på underhåll (även vägmärken) som lägsta nivå sedan är det ganska mycket upp till vägsamfälligheten utöver detta att bestämma nivån på vägunderhåll.*

Oläsliga vägmärken ned till kalkstensbrotten på V sida om Kustvägen. Trafikverket svarar följande.

Märket för förbud mot motordrivet fordon avser ju inte den enskilda vägen utan en privat väg som ansluter till den enskilda vägen, så den ska flyttas till andra sidan om den privata anslutningen (märket ska alltid sitta på höger sida om vägen). Det ska vägsamfälligheten eller den som ansvarar för den privata vägen flytta på (de får reda ut vem som har ansvaret för märket).

Vem har ansvar för uppsättning och underhåll av skyltningen?

Se ovan

Vem har ansvar för efterlevnaden av skyltningen?

Polisen

Ska någon svara för att viss samordning av skyltningen sker?

Här får vi samarbeta Länsstyrelse och vägsamfällighet. Det är många inblandade i skyltningen och vi kan inte ta över varandras ansvarsområden.

Angående samordnad skyltning vid infart till naturreservatet

Reservatsförvaltningen har tagit emot Ragnar Bergås förslag och det var ett väl genomarbetat förslag. Reservatsförvaltningen arbetar med flera sträckor längs kustvägen på nordvästra Öland och vi försöker finna fram bra skyltningslösningar och parkeringsstruktureringar. Vi kommer anlita konsult som ska hjälpa oss med detta. Än har vi inte kommit i mål med ett förslag som kan realiseras. Här behöver också dispenser sökas om det ska anläggas nya parkeringsplatser. Detta innebär att arbetet kommer att ta tid.

Angående den omfattande parkeringen vid sidan av Kustvägen

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att parkera vid sidan av vägen. Det är ändå inte ok att flytta stenar för att förhindra detta. Alla de småstenar som har placerats ut på senare tid ska plockas tillbaka till den plats där de togs. För att motverka parkering utmed vägen in till kalkbrottet (badplatsen) förslår vi att ni sätter upp skyltning om privat väg.

Övrigt

De stentorn som har byggts utmed kuststräckan är inte heller förenliga med föreskrifterna och här har vi bitt tillsyningsman att putta omkull dem under vinterhalvåret.

Vänliga hälsningar

Josefine Östangård & Charlotta Larsson, reservatsförvaltare för naturreservatet Horns kungsgård

genom

Charlotta Larsson

